

DÜNYA JİNEKOLOJİK ONKOLOJİ GÜNÜ
20 EYLÜL (2022)

Jinekolojik kanserler kadınların üreme organlarında [vulva, serviks (rahim ağzı), endometriyum (rahim), over (yumurtalık), vajina, fallop tüpleri (yumurta kanalı)] meydana gelen kanserlerdir.¹ Bu kanserler her yıl dünya genelinde 1,3 milyon kadını etkilemekte ve yıllık 450 binin üzerinde kadının ölümüne neden olmaktadır.² Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre Türkiye’de her yıl yaklaşık 12 bin kadına yeni teşhis konulurken, yaklaşık 4500 kadın bu kanserlerden dolayı hayatını kaybetmektedir.³ Organların her birinde meydana gelen kanserler farklı semptomlar verirler ve hepsi için alınabilecek önlemler farklıdır. Jinekolojik hastalıklar, kadınların şikayetlerini dile getirmekten çekinmeleri ve muayene olmak istememeleri nedeniyle göz ardı edilmekte ve bu durum da kanser gelişiminin erken aşamalarında gerekli müdahalelerin yapılmasının önüne geçmektedir. Bu nedenle tarama testlerinin önemi hekimler tarafından kadınlara anlatılmalı ve bu testlere katılım teşvik edilmelidir.¹

Jinekolojik kanserlerin belirtileri arasında anormal vajinal kanama, akıntı, çabuk doyma hissi, yemek yemede zorluk, şişkinlik, karın veya sırt ağrısı, pelvik ağrı ve basınç, sık idrara çıkma ve kabızlık görülebilir. Vulvada kaşıntı, yanma, ağrı veya hassasiyet, vulva renginde veya derisinde döküntü, yara veya siğiller gibi değişiklikler vulva kanserlerinde sık görülen değişikliklerdir. Belirtiler her kadında farklılık göstermektedir. Özellikle post menopozal dönemde olmak üzere olağan dışı bir vajinal kanama ya da her zamankinden farklı renkte, kokuda olan akıntı gibi belirtiler görüldüğünde hekime başvurulmalıdır.⁴

Jinekolojik kanserlerin risk faktörleri arasında diyabet, hipertansiyon gibi sağlık durumları, HIV enfeksiyonu ya da AIDS, menopoz sonrası hormon replasman tedavisi kullanımı, HPV enfeksiyonu, obezite veya aşırı kilo, sigara içmek, rahimde anormal büyüme yapan kanser öncesi değişiklikler, 50 yaşın üzerinde olmak, dietilstilbestrol ilacına maruz kalmak, BRCA1 ve 2 genlerinde özel mutasyonlar gibi genetik yatkınlığa sahip olmak, adet düzensizlikleri, 12 yaştan önce adet görme veya 50 yaşından sonra menopoza girme, ailede özellikle meme, yumurtalık veya kolon kanseri öyküsü, polikistik over sendromu (PCOS) hastalığına sahip olma sayılabilir.⁵

Dünyada kadınlar arasında en sık görülen 10 kanserden 3’ü jinekolojik kanserlerdir. %6,9 sıklıkla 4. sırada serviks (rahim ağzı) kanseri, %4,8 sıklıkla 6. sırada rahim (uterus) kanseri,

¹ [Internet] <https://www.cancer.northwestern.edu/types-of-cancer/gynecologic/index.html> Erişim:13.09.2022.

² [Internet] <https://acsjournals.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.3322/caac.21660> Erişim:13.09.2022.

³ [Internet] <https://gco.iarc.fr/today/data/factsheets/populations/792-turkey-fact-sheets.pdf> Erişim:13.09.2022.

⁴ [Internet] https://www.cdc.gov/cancer/gynecologic/basic_info/symptoms.htm Erişim:13.09.2022.

⁵ [Internet] <https://www.pennmedicine.org/cancer/navigating-cancer-care/programs-and-centers/gynecologic-oncology/gynecologic-cancer-risk-and-prevention> Erişim: 13.09.2022.

Bu doküman, Dr. Kaan Aksu tarafından, Prof. Dr. Dilek Aslan danışmanlığında 13.09.2022 tarihinde hazırlanmıştır. Bilgilendirme notunun aşağıda belirtilen şekilde kaynak gösterilmek şartıyla yazılı, elektronik, vb ortamlarda kullanılması önerilmektedir:

Aksu K, Aslan D. Dünya Jinekolojik Onkoloji Günü-HÜTF Halk Sağlığı AD Toplum İçin Bilgilendirme Serisi 2021/2022-74- [Internet] <http://www.halksagligi.hacettepe.edu.tr/>. Erişim: 19.09.2022

Not:

İçeriğe katkılarından dolayı Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Murat Gültekin’e teşekkür ederiz.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2021/2022-74)

%3,6 sıklıkla 8. sırada yumurtalık (over) kanseri bu listede yer alan kanserlerdir.⁶ Ülkemizde ise tüm yaş gruplarındaki kadınlarda en sık görülen kanserler arasında %5,6 sıklıkla rahim (uterus) kanseri 5. sırada, %3,3 sıklıkla yumurtalık (over) kanseri 7. sırada, %2,3 sıklıkla serviks (rahim ağzı) kanseri 9. sırada yer almaktadır.⁷ Dünyada kadınlarda en sık görülen 10 kanserden 3'ünün jinekolojik kanserler olması bu kanserlerin erken tanı ve tedavilerine ülkelerin önem vermelerini gerekli kılmaktadır.

Ülkemizde meme, kolorektal ve bir jinekolojik kanser olan serviks(rahim ağzı) kanseri taramaları **ücretsiz** olarak Kanser Erken Teşhis, Tarama ve Eğitim Merkezlerinde (KETEM), Aile Sağlığı Merkezlerinde (ASM), Toplum Sağlığı Merkezlerinde (TSM) ve Sağlıklı Hayat Merkezlerinde (SHM) yapılmaktadır.⁸

Ülkemizde aile hekimlerine kayıtlı bireyler esas alınarak 30-65 yaş arası (30 ve 65 yaşlar dahil) tarama hedeflenmektedir. Taranacak grupta HPV veya Pap-smear testi yapılmaktadır ve bu testler 5 yılda bir tekrar edilmektedir. Son iki HPV veya Pap-smear testi negatif olan 65 yaşındaki kadınlarda tarama kesilmektedir.⁹

Jinekolojik kanserlerden korunma yöntemleri olarak, farkındalık sahibi olmak, HPV aşısı, riskli davranışlardan kaçınmak, sağlıklı yaşam stili, bariyer kontraseptif kullanımı, sigara kullanımından kaçınmak sayılabilir.¹⁰ On beş yaş altında yapılacak 2 HPV aşısı ile servikal kanser gelişiminde %87 azalma olacağı yapılan çalışmalarda gözlenmiştir.¹¹

Dünya Sağlık Örgütü Kasım 2020'de "Bir halk sağlığı sorunu olarak rahim ağzı kanserinin ortadan kaldırılmasını hızlandırmaya yönelik küresel strateji" ilan etmiştir. Bu stratejiye göre ülkelerin 2030 yılına kadar karşılaması gereken aşağıda yazılı üç hedef bulunmaktadır:

1. Kız çocukların %90'ının 15 yaşına kadar HPV aşısı ile tam olarak aşılması
2. Kadınların %70'inin 35 ve 45 yaşlarında yüksek performanslı bir testle (HPV-DNA) taranması
3. Rahim ağzı kanseri veya kanser öncesi lezyonu olan kadınların %90'ının tedavi edilmiş olmasıdır.¹²

⁶ [Internet] <https://www.wcrf.org/cancer-trends/worldwide-cancer-data/#:~:text=There%20were%20an%20estimated%2018.1,listed%20in%20the%20tables%20below> Erişim:13.09.2022.

⁷ [Internet] https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/kanser-db/istatistik/Turkiye_Kanser_Istatistikleri_2017.pdf Erişim:13.09.2022.

⁸ [Internet] [https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/haberler/rahim-agzi-serviks-kanseri-farkindalik-ayi-2021.html#:~:text=Tarama%20Testleri%20Nerelerde%20Yap%C4%B1labilir%3F,Hayat%20Merkezlerinde%20\(SHM\)%20yap%C4%B1lmaktad%C4%B1r](https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/haberler/rahim-agzi-serviks-kanseri-farkindalik-ayi-2021.html#:~:text=Tarama%20Testleri%20Nerelerde%20Yap%C4%B1labilir%3F,Hayat%20Merkezlerinde%20(SHM)%20yap%C4%B1lmaktad%C4%B1r) Erişim:13.09.2022.

⁹ [Internet] <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/kanser-tarama-standartlari/listesi/serviks-kanseri-tarama-program%C4%B1-ulusal-standartlar%C4%B1.html> Erişim:13.09.2022.

¹⁰ [Internet] http://www.hacettepehemsirelikdergisi.org/pdf/pdf_HHD_164.pdf Erişim:13.09.2022.

¹¹ [Internet] <https://www.gavi.org/vaccineswork/hpv-vaccine-cuts-cervical-cancer-cases-nearly-90> Erişim:13.09.2022.

¹² [Internet] <https://www.who.int/publications/i/item/9789240014107> Erişim:13.09.2022.

Bu doküman, Dr. Kaan Aksu tarafından, Prof. Dr. Dilek Aslan danışmanlığında 13.09.2022 tarihinde hazırlanmıştır. Bilgilendirme notunun aşağıda belirtilen şekilde kaynak gösterilmek şartıyla yazılı, elektronik, vb ortamlarda kullanılması önerilmektedir:

Aksu K, Aslan D. Dünya Jinekolojik Onkoloji Günü-HÜTF Halk Sağlığı AD Toplum İçin Bilgilendirme Serisi 2021/2022-74- [Internet] <http://www.halksagligi.hacettepe.edu.tr/>. Erişim: 19.09.2022

Not:

İçeriğe katkılarından dolayı Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Murat Gültekin'e teşekkür ederiz.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI
TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2021/2022-74)

Bu hedeflere ulaşılabilmesi halinde 2120 yılına kadar 74 milyon yeni kanser vakasının önüne geçilebileceği ve 62 milyonun üzerinde kansere bağlı ölümün önlenebileceği belirtilmiştir.¹²

Avrupa Jinekolojik Onkoloji Derneği (ESGO) ve Avrupa Jinekolojik Kanser Savunuculuk Grupları Ağı (ENGAGE) jinekolojik kanserlere dikkat çekmek ve farkındalığı arttırmak amacıyla bütün ilgili kurum ve kişileri **20 Eylül 2019** günü ilk kez kutlanan **Dünya Jinekolojik Onkoloji Günü** (World GO Day) etkinliklerine davet etmiştir.¹³ İlk adım olarak beş jinekolojik kanseri sembolize edebilecek logo tasarlanmıştır. Yumurtalık (over) kanseri için deniz mavisi, rahim (uterus) kanseri için uçuk pembe, serviks (rahim ağzı) kanseri için fuşya, vulva kanseri için açık mor ve vajinal kanserler için Fransız mavisi logo renkleri olarak seçilmiştir. Koyu mor diğer tüm renkleri temsil edecek şekilde tek renk olarak seçilmiştir.¹⁴

Hastalar ve hekimler arasındaki iletişimi, iş birliğini güçlendirmek amacıyla 2021 yılında **Dünya GO Günü kampanya** grafiklerinde mor renge turuncu renk de katılmıştır. Hastalar için mor ve tıp uzmanları için turuncunun bir araya gelmesi 2021 yılının ana temasını simgelemektedir. “**Bilgi güçtür ama iletişim çözümdür**”, “**Sormaya cesaret edin**” sloganları 2021 yılının temasını oluşturmaktadır. “Hekiminizle konuşun, jinekolojik kanserler hakkında bilgi almaktan ve kanseri önlemek için düzenli kontrollerinizi yaptırmaktan korkmayın” mesajı verilmek istenmektedir.¹⁴ Türkiye’de de konu ile ilgili, çalışan sivil toplum örgütleri bulunmaktadır.

Dikkat:

Olağan sağlık kontrollerimizi aksatmayalım.

Sağlık kurumuna, hekime başvurmayı ihmal etmeyelim.

¹³ [Internet] <https://www.worldgoday.org/our-story/> Erişim: 13.09.2022.

¹⁴ [Internet] <https://www.worldgoday.org/campaign-2021/> Erişim: 13.09.2022.

Bu doküman, Dr. Kaan Aksu tarafından, Prof. Dr. Dilek Aslan danışmanlığında 13.09.2022 tarihinde hazırlanmıştır. Bilgilendirme notunun aşağıda belirtilen şekilde kaynak gösterilmek şartıyla yazılı, elektronik, vb ortamlarda kullanılması önerilmektedir:

Aksu K, Aslan D. Dünya Jinekolojik Onkoloji Günü-HÜTF Halk Sağlığı AD Toplum İçin Bilgilendirme Serisi 2021/2022-74- [Internet] <http://www.halksagligi.hacettepe.edu.tr/>. Erişim: 19.09.2022

Not:

İçeriğe katkılarından dolayı Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Murat Gültekin’e teşekkür ederiz.